

I. PERTVARKYMO SISTEMA

1. Kokį vaidmenį atlieka Bendra pertvarkymo valdyba (BPV)?

BPV – tai itin svarbių bankų ir kitų bankų sąjungai priklausančių tarpvalstybinių grupių pertvarkymo institucija. Kartu su nacionalinėmis pertvarkymo institucijomis (NPI) BPV sudaro vadinamąjį bendrą pertvarkymo mechanizmą (BPeM). NPI bankų sąjungoje atlieka pagrindinį vaidmenį.

BPV misija – užtikrinti tvarkingą žlungančių bankų pertvarkymą stengiantis, kad šis procesas darytų kuo mažesnę poveikį dalyvaujančių bankų sąjungos valstybių narių realiajai ekonomikai ir viešiesiems finansams.

BPV yra pertvarkymo institucija, vykdanči veiklą, susijusią su:

- ▶ bankais, kurie yra laikomi itin svarbiais arba kuriems Europos Centrinis Bankas (ECB) nusprendė tiesiogiai taikyti visus atitinkamus priežiūros įgaliojimus, ir
- ▶ kitomis tarpvalstybinėmis grupėmis, kuriose ir patronuojantysis bankas, ir bent vienas patronuojamasis bankas įsteigti dviejose skirtingose bankų sąjungos valstybėse narėse.

Tiesioginei BPV kompetencijos sričiai priklausančių bankų skaičius ilgainiui neišvengiamai keičiasi steigiant naujus bankus ir veikiantiems bankams pasitraukiant iš rinkos. BPV kompetencijos sričiai priklausančių bankų sąrašas skelbiamas BPV svetainėje.

2. Kas yra bendras pertvarkymo mechanizmas?

BPeM atsako už visų bankų pertvarkymą bankų sąjungoje dalyvaujančiose valstybėse narėse.

BPeM kartu su Bendru priežiūros mechanizmu (BPM) yra vienas iš bankų sąjungos ramsčių. Pagal BPeM nuo 2016 m. sausio mėn. centralizuoto sprendimų priėmimo įgaliojimais bankų pertvarkymo srityje suteikiami BPV, kurios įgaliojimai nustatyti Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvoje (Direktyva 2014/59/ES – BGPD) ir Bendro pertvarkymo mechanizmo reglamente (Reglamentas (ES) Nr. 806/2014 – BPeMR).

3. Kas yra BGPD?

BGPD paskirtis – užtikrinti, kad žlungančius bankus būtų galima tvarkingai pertvarkyti nesutrikdant finansų sistemos veikimo ar nepakenkiant realiajai ekonomikai kartu kuo labiau sumažinant mokesčių mokėtojų patiriamas išlaidas.

BGPD apskritai reglamentuojami keturi pagrindiniai elementai: i) gaivinimo ir pertvarkymo planavimas; ii) priežiūros institucijos įgyvendinamos ankstyvosios intervencijos priemonės; iii) pertvarkymo priemonių ir įgaliojimų taikymas bankui faktiškai žlugus; galiausiai (bet ne mažiau svarbu) iv) nacionalinių valdžios institucijų bendradarbiavimas ir jų veiklos koordinavimas.

4. Kas yra BPeM reglamentas? Koks yra BPeM ir BPM ryšys?

BPeM reglamentas buvo priimtas 2014 m. liepos mėn., siekiant sukurti integruotą sprendimų priėmimo sistemą bankų sąjungos bankams pertvarkyti, kuria būtų papildomas BPM ir kuria būtų siekiama panašaus tikslo priežiūros srityje. BPV glaudžiai bendradarbiauja su NPI.

NPI yra bankų sąjungoje dalyvaujančių valstybių narių bankų pertvarkymo institucijos. Jos yra įgaliotos įgyvendinti BPV patvirtintas pertvarkymo schemas.

BPV ir NPI glaudžiai bendradarbiauja su BPM, Europos Komisija (EK), Europos Sąjungos Taryba, Europos Parlamentu, taip pat kitomis Europos ir tarptautinėmis institucijomis.

5. Kokią reikšmę BPeM turi nacionalinės pertvarkymo institucijos?

NPI tiesiogiai atsako už visus bankus, kurie nepatenka į tiesioginės BPV kompetencijos sritį. Tačiau tais atvejais, kai reikia užtikrinti nuoseklų aukštų pertvarkymo standartų taikymą, BPV gali nuspręsti arba NPI gali prašyti BPV tiesiogiai įgyvendinti visus savo įgaliojimus, susijusius su bankais, kurie visų pirma priskiriami NPI kompetencijai.

BPeMR nustatyta, kad BPV atsako už veiksmingą ir nuoseklų BPeM veikimą. BPV gali skelbti NPI skirtus bendruosius nurodymus ir įspėjimus, jeigu BPV mano, kad sprendimas, kurį ketina priimti NPI, neatitinka BPeMR arba BPV bendrųjų nurodymų.

Be to, jeigu NPI atliekant pertvarkymo veiksmus reikia pasinaudoti Bendru pertvarkymo fondu (BPF), BPV atsako už pertvarkymo schemos patvirtinimą tam bankui.

NPI taip pat atlieka svarbų vaidmenį BPeM valdymo srityje. Jeigu BPV kompetencijos sričiai priklausantis bankas atitinka pertvarkymo sąlygas, BPV vykdomajame posėdyje, kuriame atstovaujama BPV ir atitinkamai (-oms) NPI, priimama pertvarkymo schema, kurią įgyvendins atitinkama (-os) NPI.

6. Kas yra bankų pertvarkymas?

Pertvarkymas – tai banko restruktūrizavimas, kurį vykdo pertvarkymo institucija, naudodama pertvarkymo priemones, kad apsaugotų viešąjį interesą, įskaitant ypatingos svarbos banko funkcijų tęstinumą, finansinį stabilumą ir mažiausias išlaidas mokesčių mokėtojams.

Bankai teikia gyvybiškai svarbias paslaugas piliečiams, įmonėms ir apskritai ekonomikai, turint omenyje itin svarbų tarpininkų vaidmenį, kurį bankai atlieka mūsų ekonomikoje, todėl bankų patiriamus finansinius sunkumus reikia spręsti sistemingai, sparčiai ir veiksmingai vengiant nepagrįsto bankų veiklos, visos finansų sistemos ir realiosios ekonomikos trikdymo. Dėl šio gyvybiškai svarbaus bankų vaidmens ir nesant veiksmingo pertvarkymo režimo, valdžios institucijos anksčiau neretai nusprendavo panaudoti mokesčių mokėtojų pinigus, kad atkurtų pasitikėjimą bankų sistema ir išvengtų didesnės sisteminės žalos.

Pertvarkymo veiksmų turi būti imamas tik tuomet, kai tai yra būtina atsižvelgiant į viešąjį interesą ir tik kai banko likvidavimas pradedant įprastinę bankroto bylą nepadėtų ta pačia apimtimi pasiekti pertvarkymo tikslų, kaip apibrėžta BGPD. Tokiais atvejais pertvarkymo priemonės turi būti naudojamos imantis intervencinių veiksmų žlungančio banko atžvilgiu, siekiant užtikrinti ypatingos svarbos banko finansinių ir ekonominių funkcijų tęstinumą ir kuo labiau sumažinti

banko žlugimo poveikį ekonomikai ir finansų sistemai. Taikant pertvarkymo režimą užtikrinama, kad nuostolius padengtų žlungančio banko akcininkai ir kreditoriai, o ne mokesčių mokėtojai.

Yra keturios pertvarkymo priemonės:

- ▶ **verslo pardavimas** – priemonė, kurią taikant galima realizuoti visą subjekto turtą, įsipareigojimus ir (arba) akcijas arba jų dalį, perleidžiant juos privačiam pirkėjui;
- ▶ **laikinas bankas** – visas turtas, įsipareigojimai ir (arba) akcijos arba jų dalis perleidžiama kontroliuojamai laikinai įstaigai;
- ▶ **turto atskyrimas** – turtas gali būti perleidžiamas turto valdymo įmonei;
- ▶ **gelbėjimas privačiomis lėšomis** – nuosavą kapitalą ir skolas galima nurašyti ir konvertuoti, tokiu atveju našta tenka banko akcininkams ir kreditoriams, o ne visuomenei.

7. Kokios sąlygos turi būti tenkinamos, kad būtų priimtas sprendimas pertvarkyti subjektą?

Bankas pertvarkomas, jeigu atitinkamos valdžios institucijos nustato, kad:

- ▶ bankas žlunga arba galėtų žlugti (angl. *Failing Or Likely To Fail*, FOLTF);
- ▶ nėra jokių priemonių arba privačiojo sektoriaus priemonių, kuriomis būtų galima per pagrįstą laiką atkurti banko gyvavimą, ir
- ▶ pertvarkymas būtinas dėl viešojo intereso, t. y. pertvarkymo tikslai nebūtų pasiekti tokiu pačiu mastu, jeigu bankas būtų likviduojamas iškeliant įprastinę bankroto bylą.

8. Kas privalo nuspręsti, ar šios sąlygos yra tenkinamos, ir kokios yra tokio sprendimo pasekmės?

Jei bankas veikia bankų sąjungoje, sprendimą dėl to, ar bankas žlunga arba gali žlugti, priima ECB (pasikonsultavęs su BPV). BPV taip pat gali nuspręsti, kad bankas yra laikomas žlungančiu arba galinčiu žlugti, jeigu jis informavo ECB apie tokius savo ketinimus, o ECB į tai nesureagavo per tris dienas (BPeMR 18 straipsnis).

BPV nustato, ar yra kokių nors alternatyvių priemonių, kurios padėtų išvengti žlugimo, ir ar pertvarkymas yra būtinas atsižvelgiant į viešąjį interesą.

BPV veikia kaip institucija, kuri yra atsakinga už su viešuoju interesu susijusių aplinkybių vertinimą. Jei ši sąlyga netenkinama, žlugimo klausimą nacionaliniu lygmeniu sprendžia už įprastinių bankroto bylų nagrinėjimą atsakingos institucijos.

9. Kuo skiriasi banko pertvarkymas nuo įprastinės bankroto bylos?

Svarbiausias BGD pertvarkymo režimo tikslas – užtikrinti, kad banką būtų galima pertvarkyti greitai ir sukiant kuo mažesnę pavojų finansiniam stabilumui. Tai turėtų vykti nedarant neigiamo poveikio realiajai ekonomikai ir neišleidžiant mokesčių mokėtojų pinigų žlungančiam bankui stabilizuoti (t. y. turėtų vykti gelbėjimas privačiomis, o ne valstybės lėšomis). Pertvarkymo tikslai yra daug platesnio pobūdžio nei įprastinės bankroto bylos tikslai, kuriais vadovaujantis daugiausia dėmesio skiriama kreditorių interesams ir pastangoms užtikrinti kuo didesnę nemokios įstaigos turto vertę. Pertvarkymo režimo tikslas – užtikrinti bendrą finansinį stabilumą. Šiomis aplinkybėmis pertvarkymo institucija taip pat galėtų stengtis užtikrinti, kad nė vieno kreditoriaus padėtis nebūtų blogesnė, palyginti su bankroto byla (principas, kad nė vieno kreditoriaus padėtis nėra blogesnė).

10. Ar įprastinės bankų bankroto bylos yra suderintos ES lygmeniu?

Bankroto bylos nėra suderintos ES lygmeniu. Nacionaliniu lygmeniu yra nustatytos skirtingos procedūros ir tikslai.

11. Kokių tikslų siekiama vykdant bankų pertvarką ir kokiais tikslais vadovaudamasi pertvarkymo institucija įvertina ar pertvarkymas atitinka viešąjį interesą?

Taikydamos pertvarkymo priemonės ir naudodamosi pertvarkymo įgaliojimais, BPV ir tam tikrais atvejais NPI atsižvelgia į pertvarkymo tikslus ir renka pertvarkymo tikslams pasiekti tinkamiausią pertvarkymo priemonę (-es) ir pertvarkymo įgaliojimus.

BGPD ir BPeMR nustatyti šie pertvarkymo tikslai:

- ▶ **užtikrinti ypatingos svarbos funkcijų tęstinumą:** BPV nustato, ar bankas vykdo kokias nors ypatingos svarbos funkcijas, kurių sutrikdymas galėtų turėti neigiamą poveikį realiajai ekonomikai ir finansiniam stabilumui. Tokiu atveju BPV nustato, kokių pertvarkymo veiksmų ir priemonių galima imtis siekiant išsaugoti tokių funkcijų vykdymą;
- ▶ **išvengti rimtų neigiamų padarinių finansiniam stabilumui,** visų pirma užkertant kelią problemos plitimui, įskaitant plitimą į rinkos infrastruktūrą, ir palaikant rinkoje drausmę. Tokios pasekmės iš esmės yra susijusios su situacija, kai finansų sistema faktiškai sutrikdoma arba jai kyla toks pavojus ir dėl to gali kilti finansiniai sunkumai, galintys pakenkti tinkamam vidaus rinkos veikimui, veiksmingumui ir vientisumui arba vienos ar daugiau valstybių narių ar visos Sąjungos ekonomikai ar finansų sistemai;
- ▶ **apsaugoti viešąjį finansavimą** kuo labiau sumažinant nepaprastąją viešąją finansinę paramą;
- ▶ **apsaugoti indėlininkus,** kuriems taikoma Direktyva dėl indėlių garantijų sistemų (DIGS), ir investuotojus, kuriems taikoma Investuotojų kompensavimo sistemų direktyva (IKSD);
- ▶ **apsaugoti klientų lėšas ir turtą.**

Siekdamos įgyvendinti pertvarkymo tikslus, BPV kartu su NPI stengsis kuo labiau sumažinti pertvarkymo sąnaudas ir išvengti vertės sumažėjimo, nebent tai būtų būtina norint pasiekti pertvarkymo tikslus.

Šie pertvarkymo tikslai vienodai svarbūs ir pertvarkymo institucijos turi užtikrinti tinkamą jų pusiausvyrą kiekvienu atveju atsižvelgdamos į situacijos pobūdį ir aplinkybes.

Kad įvykdytų pertvarkymo veiksmą, pertvarkymo institucija turėtų įvertinti, ar siūlomas pertvarkymo veiksmas, susijęs su žlungančiu banku, yra geresnė alternatyva siekiant pertvarkymo tikslų, palyginti su subjekto likvidavimu įprastoje bankroto byloje (BPeMR 18 straipsnio 5 dalis ir BGPD 32 straipsnio 5 dalis).

12. Kuo skiriasi gelbėjimas privačiomis lėšomis ir gelbėjimas valstybės lėšomis?

Gelbėjimas valstybės lėšomis – tai situacija, kai subjektai, kurie nėra akcininkai ir kreditoriai, kaip antai vyriausybė, gelbėja bendrovę (pavyzdžiui, banką), suteikdami jai lėšų, kad būtų išvengta neigiamų pasekmių finansų sistemai ar ekonomikai, kurių kiltų dėl tos bendrovės žlugimo.

Kita vertus, gelbėjimas privačiomis lėšomis vyksta tuo atveju, kai bendrovės akcininkai ir kreditoriai priverčiami prisiimti našta nurašant arba paverčiant nuosavu kapitalu jų skolos dalį. Taip užtikrinama, kad būtų tinkamai valdoma neatsakingo elgesio rizika, ir išvengiama mokesčių mokėtojų lėšų naudojimo.

Pertvarkymo institucija tuo pat metu stengiasi užtikrinti, kad nė vieno kreditoriaus padėtis nebūtų blogesnė, palyginti su bankroto byla (principas, kad nė vieno kreditoriaus padėtis nebūtų blogesnė).

13. Kokiomis bendrosiomis taisyklėmis reglamentuojamas pertvarkymas?

- ▶ Pirmuosius nuostolius turi padengti įstaigos akcininkai;
- ▶ tos pačios klasės kreditoriams taikomos vienodos sąlygos, išskyrus atvejus, kai BPeMR / BGPD nustatyta kitaip;
- ▶ nė vienas kreditorius nepatiria didesnių nuostolių nei būtų patyręs, jeigu bankas būtų likviduotas iškeliant įprastinę bankroto bylą;
- ▶ įstaigos kreditoriai padengia nuostolius po akcininkų atsižvelgiant į jų reikalavimų eiliškumo tvarką įprastinėje bankroto byloje, išskyrus atvejus, kai BPeMR / BGPD aiškiai numatyta kitaip;
- ▶ turi būti pakeista įstaigos vadovybė ir vyresnioji vadovybė, išskyrus atvejus, kai manoma, kad jie turi toliau eiti savo pareigas, kad būtų pasiekti pertvarkymo tikslai;
- ▶ fiziniai ir juridiniai asmenys atsako už pertvarkomos įstaigos žlugimą pagal nacionalinę civilinę ar baudžiamąją teisę;
- ▶ apdraustieji indėliai yra visiškai apsaugoti. Pagal Direktyvą dėl indėlių garantijų sistemų 100 000 EUR suma yra tinkamas apsaugos lygis, kuris turėtų galioti toliau. Kiekviename banke laikomi indėlininko indėliai yra apdrausti. Tai reiškia, kad 100 000 EUR riba taikoma visoms tame pačiame banke esančioms sąskaitoms. Indėlininkus reikia informuoti apie tai, kad skirtinguose to paties banko padaliniuose laikomi indėliai nėra draudžiami atskirai. Tačiau to paties indėlininko indėliai, esantys skirtinguose bankuose, yra draudžiami atskiru draudimu.

14. Koks yra sprendimų priėmimo procesas siekiant pradėti pertvarkyti įstaigą?

BPV nustačius, kad bankas atitinka pertvarkymo sąlygas, BPV patvirtina pertvarkymo schemą, pagal kurią nustatoma, kokia (-ios) pertvarkymo priemonė (-ės) bus naudojama (-os) ir ar prireikus bus naudojamas BPF.

Jeigu atliekant pertvarkymo veiksmus reikia pasinaudoti BPF arba suteikti valstybės pagalbą, pertvarkymo schemą galima patvirtinti po to, kai EK priima teigiamą ar sąlyginį sprendimą dėl tokios pagalbos suderinamumo su vidaus rinka. Kompetentingos NPI aktyviai dalyvauja rengiant ir tvirtinant pertvarkymo schemą.

Patvirtinusi pertvarkymo schemą, BPV siunčia ją EK. Schema gali įsigalioti tik jeigu EK arba Europos Sąjungos Taryba (Taryba) per 24 valandas nepareiškia jokių prieštaravimų. Schema įsigalioja, jei ją patvirtina EK. Tačiau, jeigu EK prieštarauja tam tikriems schemos aspektams, BPV atitinkamai ją pakeičia ir po to ji patvirtinama ir įsigalioja.

Be to, EK gali pasiūlyti Europos Sąjungos Tarybai pareikšti prieštaravimą dėl schemos todėl, kad ji neatitinka viešojo intereso, arba tam, kad būtų iš esmės pakeistas BPF naudojimas. Jeigu Europos Sąjungos Taryba prieštarauja schemai todėl, kad ši neatitinka viešojo intereso, bankas bus tinkamai likviduojamas pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus. Jeigu Europos Sąjungos Taryba patvirtina BPF naudojimo pakeitimą, BPV atitinkamai pakeičia schemą, o po šio pakeitimo schema patvirtinama ir įsigalioja. Jeigu Europos Sąjungos Taryba atmeta EK pasiūlymą, schema įsigalioja pirminiu pavidalu.

Atitinkamos NPI imasi visų būtinų veiksmų pertvarkymo schemai įgyvendinti. BPV stebi, kaip atitinkamos NPI įgyvendina pertvarkymo schemą nacionaliniu lygmeniu, ir, jeigu NPI nesilaiko pertvarkymo schemas, BPV gali pertvarkomam bankui pateikti tiesioginius nurodymus.

15. Kokie yra bendrieji BPV ir NPI įgaliojimai, susiję su pertvarkymo priemonių taikymu?

BGPD 63 straipsnyje pateikiamas bendrųjų įgaliojimų, kurių reikia pertvarkymo institucijoms, kad jos galėtų taikyti pertvarkymo priemones, sąrašas. BGPD nustatyti būtiniausi pagrindiniai įgaliojimai:

- ▶ turėti galimybę susipažinti su informacija pertvarkymo veiksams parengti;
- ▶ kontroliuoti pertvarkomą banką, įskaitant įgaliojimą pakeisti jo vadovybę;
- ▶ naudotis akcininkams ir valdymo organui suteiktomis teisėmis ir įgaliojimais;
- ▶ perduoti akcijas, teises, turtą ar įsipareigojimus;
- ▶ pakeisti tinkamų įsipareigojimų įvykdymo terminą paverčiant juos akcijomis arba sumažinant pagrindinę sumą;
- ▶ panaikinti arba sumažinti akcijų arba kitų nuosavybės priemonių nominaliąją sumą.

16. Kas yra Bendras pertvarkymo fondas?

Pertvarkymo finansavimo tvarka yra reikalinga kaip kraštutinė priemonė, kai akcininkai ir kreditoriai jau būna padengę nuostolius. BPF įsteigtas būtent šiuo tikslu. BPV valdo ir administruoja BPF. BPV gali panaudoti BPF tik siedama užtikrinti veiksmingą pertvarkymo priemonių taikymą ir naudojimąsi pertvarkymo įgaliojimais. BPV gali naudoti BPF, kad padengtų nuostolius arba rekapitalizuotų subjektą, kai banko akcininkai ir kreditoriai sumoka nuostolių padengimo arba rekapitalizacijos įnašą, kurių vertė yra lygi ne mažiau kaip 8 proc. visų banko įsipareigojimų, įskaitant nuosavas lėšas. BPF sudaro nacionaliniai skyriai, veikiantys aštuonerių metų pereinamuoju laikotarpiu, kuriam pasibaigus fondas tampa bendras. Lėšų suma kaupiama per tam tikrą laiką, nacionaliniu lygmeniu veikiančioms NPI renkant bankų sektoriaus įnašus.

BPF tikslinis lygis – iki 2023 m. gruodžio 31 d. pasiekti ne mažiau kaip 1 proc. visose bankų sąjungos kredito įstaigose esančios apraustųjų indėlių sumos. Nuo 2016 m. liepos mėn. iš beveik 4 000 įstaigų surinkta bendra 10,8 mln. EUR suma. Tikslinis BPF dydis yra dinamiškas ir kinta kartu su apdraustųjų indėlių suma.

II. PERTVARKYMO PLANAVIMAS

Viena iš pagrindinių BPV užduočių – planuoti bankų pertvarkymą, kad būtų užtikrinta jų pertvarkymo galimybė. Pertvarkymo planavimo tikslas:

- ▶ išsamiai suprasti bankų darbą ir jų ypatingos svarbos funkcijas;
- ▶ nustatyti ir įveikti bet kokias galimybes juos pertvarkyti kliūtis ir
- ▶ prireikus pasirengti juos pertvarkyti.

Pertvarkymo planavimo procesas aprašomas pertvarkymo plano skyriuose:

A. STRATEGINĖ VERSLO ANALIZĖ

Pirmiausia parengiama išsami banko apžvalga. Apžvalgoje apibūdinama banko struktūra, finansinė padėtis, verslo modelis, ypatingos svarbos funkcijos, pagrindinės verslo veiklos sritys, vidaus ir išorės tarpusavio priklausomybės ryšiai ir ypatingos svarbos sistemos bei infrastruktūra.

B. PAGEIDAUTINA PERTVARKYMO STRATEGIJA

Toliau vertinama, ar, bankui žlugus, pertvarkymo tikslus geriausia pasiekti likviduojant banką iškeliant įprastinę bankroto bylą, ar jį pertvarkant. Jeigu pasirinktas pastarasis sprendimas, renkiama pageidautina pertvarkymo strategija, planuojamas tinkamų pertvarkymo priemonių ir įgaliojimų taikymas.

C. FINANSINIS IR VEIKLOS TĘSTINUMAS ATLIEKANT PERTVARKYMĄ

Parengus pertvarkymo strategiją, vertinamos finansinės ir veiklos sąlygos, kurios yra būtinos siekiant užtikrinti pertvarkymo tęstinumą ir pasiekti pertvarkymo tikslus.

D. INFORMAVIMO IR KOMUNIKACIJOS PLANAS

Šiame etape aprašomos veiklos sąlygos ir procedūros, kurios yra būtinos siekiant suteikti pertvarkymo institucijoms visą reikalingą informaciją, ir sąlygos, susijusios su valdymo informacijos sistemomis, kuriomis užtikrinamas naujausias ir tikslios informacijos teikimas laiku, taip pat komunikacijos strategijos ir pertvarkymo plano parengimas.

E. PERTVARKYMO GALIMYBĖS VERTINIMO UŽBAIGIMAS

Šiame etape vertinama, ar esama kokių nors kliūčių likviduoti banką iškeliant įprastinę bankroto bylą arba jį pertvarkyti. Jeigu banko neįmanoma likviduoti arba pertvarkyti, nustatomos tinkamos priemonės tokioms kliūtims įveikti.

F. BANKO NUOMONĖ DĖL PERTVARKYMO PLANO

Bankas turi teisę pateikti savo nuomonę dėl pertvarkymo plano. Banko nuomonė yra sudedamoji pertvarkymo plano dalis. Pertvarkymo planas peržiūrimas ir prireikus atnaujinamas bent kartą per metus ir atlikus bet kokius svarbius su banku susijusius pakeitimus.

Daugiau informacijos pateikiama BPV įvade į pertvarkymo planavimą.

III. PERTVARKYMO PRIEMONĖS

A) GELBĖJIMO PRIVAČIOMIS LĖŠOMIS PRIEMONĖ

1. Kas yra gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonė?

Taikant gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonę, nuostoliai perkeliama žlungančio banko savininkams ir kreditoriams. Gelbėjimo privačiomis lėšomis priemone nuostoliai padengiami įsipareigojimą paverčiant bendro nuosavo kapitalo priemone, kaip antai akcija, arba nurašant pagrindinę įsipareigojimo sumą.

Gelbėjimas privačiomis lėšomis yra pagrindinė pertvarkymo priemonė ES bankų pertvarkymo sistemoje. Ją taikant galima nurašyti banko skolą kreditoriams arba paversti ją nuosavu kapitalu.

Atsižvelgiant į tai, kaip akcininkai ir kreditoriai patirtų nuostolius, jeigu bankui būtų iškelta įprastinė bankroto byla, taikant gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonę, sumažėja žlungančio banko įsipareigojimų vertė ir suma. Taip išvengiama mokesčių mokėtojų įpareigojimo skirti lėšų, iš kurių būtų padengiami nuostoliai ir rekapitalizuojamas bankas.

Gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonę galima naudoti siekiant:

- ▶ rekapitalizuoti pertvarkymo sąlygas atitinkančią įstaigą taip, kad to pakaktų jos gebėjimui laikytis leidimų išdavimo sąlygų atkurti, kad ji galėtų toliau vykdyti leistiną veiklą ir kad rinkoje būtų išsaugotas pasitikėjimas įstaiga, arba
- ▶ paversti nuosavu kapitalu arba sumažinti pagrindinę reikalavimų ar skolos priemonių, kurios būtų perleidžiamos laikinai įstaigai (siekiant tai laikinai įstaigai suteikti kapitalą) arba perduodamos taikant verslo pardavimo priemonę ar turto atskyrimo priemonę, sumą.

Gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonės taikymo sritis

BPeMR / BGPD nustatyta, kad gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonė gali būti taikoma visiems įsipareigojimams, kurie aiškiai nepatenka į gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonės taikymo sritį. Pagrindinė išimtis yra susijusi su apdraustaisiais indėliais, t. y. indėliais, kurių suma neviršija pagal indėlių garantijų sistemą (IGS) nustatytos ribos. Būtent todėl pertvarkymo sistemoje apdraustieji indėliai yra saugūs.

Aiškos išimtys taikomos šiems įsipareigojimams:

- ▶ apdraustiesiems indėliams, įsipareigojimams, susijusiems su klientų turto ar pinigų laikymu, kai klientas yra apsaugotas pagal taikytiną bankroto teisę;
- ▶ įsipareigojimams, susijusiems su patikėjimo santykiais, kai naudos gavėjas yra apsaugotas pagal taikytiną teisę;
- ▶ įsipareigojimams kitoms finansų įstaigoms (kurios nepriklauso grupei, kuriai priklauso pertvarkoma įstaiga), kurių pradinis galiojimo pabaigos terminas yra trumpesnis nei septynios dienos;
- ▶ mokėjimų ar vertybinių popierių atsiskaitymo sistemoms ar tų sistemų dalyvių turimiems įsipareigojimams, kurių likęs galiojimo terminas yra trumpesnis nei septynios dienos;
- ▶ įsipareigojimams dėl darbuotojų atlyginimų ar išmokų (išskyrus kintamąjį atlyginimą);
- ▶ įsipareigojimams komerciniams ar prekybos kreditoriams, atsirandantiems dėl ypatingos svarbos prekių tiekimo ar paslaugų teikimo;
- ▶ įsipareigojimams mokesčių ir socialinės apsaugos institucijoms, kuriems teikiama pirmenybė pagal įstatymus;
- ▶ įsipareigojimams dėl įnašų į indėlių garantijų sistemas;
- ▶ užtikrintiesiems įsipareigojimams, įskaitant padengtas obligacijas ir padengtų obligacijų emitento apsidraudimo priemonių įsipareigojimus.

Be pirmiau pateikto įsipareigojimų, kuriems ši priemonė netaikoma, sąrašo, BPeMR / BGPD numatyta, kad išimtinėmis aplinkybėmis pertvarkymo institucija gali visiškai arba iš dalies netaikyti gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonės tam tikriems įsipareigojimams, jeigu:

- ▶ per pagrįstą terminą neįmanoma įvykdyti įsipareigojimo privataus gelbėjimo lėšomis arba
- ▶ išimties taikymas yra būtinas ir proporcingas siekiant užtikrinti ypatingos svarbos funkcijų ir pagrindinių verslo linijų tęstinumą, arba

- ▶ išimties taikymas yra būtinas ir proporcingas siekiant užkirsti kelią plačiam problemos paplitimui, visų pirma fizinių asmenų ir labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių indėlių atžvilgiu, jei šis paplitimas sutrikdytų finansų rinkų veikimą, arba
- ▶ taikant gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonę kitų kreditorių nuostoliai būtų didesni nei tuo atveju, jeigu nebūtų taikoma gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonė.

B) VERSLO PARDAVIMO PRIEMONĖ

1. Kas yra verslo pardavimo priemonė?

Taikydamos verslo pardavimo priemonę pertvarkymo institucijos gali parduoti įstaigą (arba jos verslo dalis) vienam ar keliems pirkėjams, gavus akcininkų sutikimą arba jo negavus. Pertvarkymo institucija gali perduoti pertvarkomos įstaigos išleistas akcijas ar kitas nuosavybės priemones ir visą jos turtą, teises ar įsipareigojimus arba jų dalį pirkėjui, kuris nėra laikina įstaiga. Verslo pardavimo priemonė gali būti taikoma individualiai arba kartu su kitomis priemonėmis. Kalbant apie visas pertvarkymo priemones, pažymėtina, kad jas taikant turi būti skatinamas pertvarkymo tikslų įgyvendinimas.

2. Kas atsitinka su likusia įstaigos dalimi, kai parduodama jos verslo dalis?

Kai verslo pardavimo priemonė naudojama siekiant perduoti turto, teisių ir įsipareigojimų dalis, likusi įstaigos dalis likviduojama iškeliant įprastinę bankroto bylą. Pardavimo procedūra turėtų būti užbaigta per pagrįstą terminą.

C) LAIKINOS ĮSTAIGOS PRIEMONĖ

1. Kas yra laikinos įstaigos priemonė?

Laikinos įstaigos priemonės paskirtis – sukurti banką, kuris galėtų veikti savarankiškai (taip išsaugant žlungančio banko ypatingos svarbos funkcijų vykdymą) ir atskirti jį nuo likusio banko. Laikinos įstaigos priemonė gali būti taikoma siekiant išsaugoti tolesnį banko ypatingos svarbos funkcijų vykdymą kartu ieškant trečiosios šalies pirkėjos.

Taikant šią priemonę, laikinai įstaigai galima perduoti i) vienos arba kelių pertvarkomų įstaigų išleistas nuosavybės priemones ir (arba) ii) visą ar bet kokią vienos ar daugiau pertvarkomų įstaigų turtą, teises ar įsipareigojimus.

Įsteigiama laikina įstaiga (taip pat vadinama laikinu banku) ir iki dvejų metų toliau vykdomos ypatingos svarbos funkcijos, kol visa įstaiga bus parduota privačiam pirkėjui. Tuomet bet kokia likusi banko dalis, kuri nebuvo parduota, yra tinkamai likviduojama.

2. Kas bus laikinos įstaigos savininkas?

Visa arba dalis laikinos įstaigos priklauso vienai ar kelioms valdžios institucijoms ir ją kontroliuoja pertvarkymo įstaiga.

D) TURTO ATSKYRIMO PRIEMONĖ IR TURTO VALDYMO ĮMONĖ

1. Kas yra turto atskyrimo priemonė?

Turto atskyrimo priemonė naudojama siekiant perduoti turtą ir įsipareigojimus atskirai turto valdymo įmonei (TVI). Ji įsteigiama laikinai, kad perimtų vienos ar kelių pertvarkomų įstaigų arba

laikinos įstaigos turtą, teises ir įsipareigojimus. TVĮ juos valdo siekdama užtikrinti kuo didesnę jų vertę, kad jie galiausiai būtų parduoti arba tinkamai likviduoti.

Turto atskyrimo priemonė visais atvejais turi būti taikoma kartu su kita pertvarkymo priemone (verslo pardavimo, laikinos įstaigos ir (arba) gelbėjimo privačiomis lėšomis priemone).

2. Kas bus turto valdymo įmonės savininkas?

Visa TVĮ arba jos dalis priklauso vienai ar kelioms valdžios institucijoms, kurioms gali priklausyti pertvarkymo institucija arba kuri gali būti valdoma pagal pertvarkymo finansavimo sąlygas.

Atsižvelgiant į pertvarkymo institucijos bendruosius pertvarkymo įgaliojimus perimti akcininkų teises, perleidimas gali vykti negavus pertvarkomos įstaigos akcininkų arba trečiosios šalies sutikimo ir nesilaikant jokių procedūrinių reikalavimų pagal bendrovių ar vertybinių popierių teisę.

Pertvarkymo institucija turėtų kontroliuoti TVĮ veiklą ir ji turėtų būti vykdoma laikantis šių nuostatų: i) pertvarkymo institucija patvirtina TVĮ įstatų turinį; ii) pertvarkymo institucija paskiria arba patvirtina TVĮ valdymo organą; iii) pertvarkymo institucija patvirtina valdymo organo narių atlyginimus ir nustato jų atitinkamas pareigas, ir iv) pertvarkymo institucija patvirtina TVĮ strategiją ir rizikos profilį.

3. Kokios rūšies turtas bus perleidžiamas turto valdymo įmonei?

BGPD 42 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad pertvarkymo institucija gali naudotis įgaliojimais atskirti turtą, kad perduotų turtą, teises ar įsipareigojimus tik esant vienam iš šių trijų scenarijų:

1. padėtis konkrečioje to turto rinkoje yra tokia, kad to turto likvidavimas iškeliant įprastinę bankroto bylą galėtų turėti neigiamų pasekmių vienai ar daugiau finansų rinkų;
2. toks perdavimas yra būtinas siekiant užtikrinti tinkamą pertvarkomos įstaigos arba laikinos įstaigos veikimą;
3. perdavimas yra būtinas siekiant gauti kuo daugiau likvidavimo pajamų.

4. Kaip bus finansuojama turto valdymo įmonė?

TVĮ finansavimo struktūra priklausys nuo perleidžiamo turto vertės ir savybių. Jei ši priemonė taikoma kartu su gelbėjimo privačiomis lėšomis priemone, nustatant gelbėjimo privačiomis lėšomis sumą, reikia atsižvelgti į pagrįstą TVĮ kapitalo poreikių įvertinimą. Bet koks atlygis, kurį TVĮ moka už pertvarkomos įstaigos tiesiogiai perleidžiamą turtą, teises ar įsipareigojimus, gali būti sumokamas kaip TVĮ išleista skola.